

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 80/2024-149

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného URBAN & PARTNERS s.r.o., advokátska kancelária, Červeňova 15, Bratislava, proti postupu Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Bratislave I, odboru kriminálnej polície v konaní vedenom pod ČVS: ORP-1237/1-VYS-B1-2002NA a postupu Okresnej prokuratúry Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Pv 177/2010 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Bratislave I, odboru kriminálnej polície v konaní vedenom pod ČVS: ORP-1237/1-VYS-B1-2002NA a postupom Okresnej prokuratúry Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Pv 177/2010 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ako aj jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie, ktoré **je** Okresné riaditeľstvo Policajného zboru v Bratislave I, odbor kriminálnej polície **povinné** vyplatiť mu v sume **5 000 eur** a Okresná prokuratúra Bratislava I **je povinná** vyplatiť mu v sume **5 000 eur** do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Okresné riaditeľstvo Policajného zboru Bratislava I, odbor kriminálnej polície **je povinné** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **225,15 eur** a Okresná prokuratúra Bratislava I **je povinná** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **225,14 eur** a zaplatiť ich jeho právnej zástupkyňi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 1. októbra 2020 (a doplnenou 18. novembra 2020, 3. februára 2021, 3. marca 2021, 19. marca 2021, 19. apríla 2021, 17. mája 2021, 17. júna 2021, 30. júla 2021, 16. augusta 2021, 14. septembra 2021, 14. októbra 2021, 15. novembra 2021, 14. decembra 2021, 14. januára 2022, 31. januára 2022, 28. februára 2022, 14. marca 2022, 14. apríla 2022, 16. mája 2022, 14. júna 2022 a 12. júla 2022) domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietrahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 dohovoru postupom Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Bratislave I, odboru kriminálnej polície (ďalej len „okresné riaditeľstvo PZ“) v konaní vedenom pod ČVS: ORP-1237/1-VYS-B1-2002NA (ďalej aj „napadnuté konanie okresného riaditeľstva PZ“) a postupom Okresnej prokuratúry Bratislava I (ďalej len „okresná prokuratúra“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Pv 177/2010 (ďalej aj „napadnuté konanie okresnej prokuratúry“). V napadnutých konaniach navrhuje okresnému riaditeľstvu a okresnej prokuratúre prikázať konať bez zbytočných prietrahov. Zároveň sa domáha priznania primeraného finančného zadostučinenia v sume 35 000 eur samostatne zo strany okresného riaditeľstva PZ aj okresnej prokuratúry a náhrady trov konania spojených s podaním ústavnej sťažnosti.

1.1. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 80/2024-116 z 15. februára 2024 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie v celom rozsahu.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti, jej doplnení a príloh vyplýva, že uznesením ČVS: OÚV-1237/2002 zo 7. augusta 2002 bolo začaté trestné stíhanie pre pokračovací trestný čin podvodu podľa § 250 ods. 1 a ods. 3 písm. b) Trestného zákona a pre trestný čin podvodu v štádiu pokusu podľa § 8 ods. 1 Trestného zákona k § 250 ods. 1 a ods. 3 písm. b) Trestného zákona, pričom uznesením vyšetrovateľa Policajného zboru Slovenskej republiky (ďalej len „vyšetrovateľ“) ČVS: OÚV-1237/2002 zo 14. marca 2003 bolo sťažovateľovi vznesené obvinenie pre pokračovací trestný čin podvodu podľa § 250 ods. 1 a ods. 3 písm. b) Trestného zákona a pre trestný čin podvodu v štádiu pokusu podľa § 8 ods. 1 k § 250 ods. 1 a ods. 3 písm. b) Trestného zákona. Uznesením vyšetrovateľa ČVS: OÚV-1237/2002 z 27. októbra 2003 bolo sťažovateľovi vznesené obvinenie pre pokračovací trestný čin falšovania a pozmeňovania verejnej listiny, úradnej pečate a úradnej uzávery sčasti v štádiu pokusu, sčasti za dokonaný čin podľa § 176 ods. 1 a ods. 2 písm. b) Trestného zákona a pre trestný čin podvodu v štádiu pokusu podľa § 8 ods. 1 Trestného zákona k § 9 ods. 2 Trestného zákona k § 250 ods. 1 a ods. 3 písm. b) Trestného zákona. V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na to, že skutky, ktoré mu boli kladené za vinu, sa mali stať ešte 24. júna 1998, 29. júna 1998 a 25. januára 1999.

3. Sťažovateľ uviedol, že 18. mája 2009 prokurátor okresnej prokuratúry vykonal previerku vyšetrovacieho spisu, pri ktorej zistil značné prietahy vo vyšetrovaní a následne dal vyšetrovateľovi pokyn (č. k. 2 Pv 731/02-89 z 18. mája 2009, pozn.), aby konal urýchlene a vec ukončil v čo najkratšom čase. Prokurátor okresnej prokuratúry potom uznesením č. k. 2 Pv 731/02-96 z 13. januára 2010 odňal vec pôvodnému vyšetrovateľovi a uložil, aby bola vec pridelená inému policajtovi v rámci okresného riaditeľstva PZ. Doplnil, že aj v pokyne č. k. 2 Pv 177/10-27 z 21. októbra 2011 prokurátor okresnej prokuratúry opakovane konštatoval, že zistil prietahy vo vyšetrovaní.

4. K priebehu napadnutých konaní ďalej sťažovateľ uviedol, že následne až 30. novembra 2015 bol vypočutý ako obvinený a 4. decembra 2015 podal návrh na zastavenie trestného stíhania (v ktorom vytykal nedôvodné a dlhotrvajúce prietahy, pozn.). V mesiaci december roku 2015 došlo k prerušeniu trestného stíhania z dôvodu neprítomnosti dvoch svedkov (ich pobyt nebol známy, pozn.) a následne 17. februára 2016 bolo sťažovateľovi doručené upovedomenie o výsluchu jedného z týchto dvoch svedkov na 29. február 2016. K ďalšiemu priebehu uviedol, že aj 5. augusta 2019 mu bolo doručené upovedomenie o konaní (zrejme opätovnom) výsluchu predmetného svedka na 28. august 2019 a posledným úkonom (pred podaním tejto ústavnej sťažnosti, pozn.) bolo nariadenie termínu výsluchu sťažovateľa na 29. september 2020.

5. Sťažovateľ poukázal aj na to, že v priebehu napadnutých konaní podal opakovane sťažnosti na prietahy podľa § 210 Trestného poriadku (datované k 29. septembru 2020 a 30. máju 2022, pozn.), ako aj žiadosť o preskúmanie zákonnosti postupu prokurátora podľa § 230 Trestného poriadku (datovaná k 30. máju 2022, pozn.).

6. V rámci doplnenia ústavnej sťažnosti sťažovateľ predložil uznesenie okresnej prokuratúry č. k. 2 Pv 58/20/1101-31 z 21. júna 2022 (ďalej len „uznesenie okresnej prokuratúry z 21. júna 2022“), ktorým bolo podľa § 215 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku trestné stíhanie vedené proti nemu zastavené, pretože zanikla trestnosť činu (právoplatnosť nadobudlo 27. júla 2023, pozn.).

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Sťažovateľ vo vzťahu k napadnutým konaniam namieta nehospodárnosť a neefektívnosť ich vedenia, ako aj nesústredenosť a ich extrémnu dĺžku [poukázal na to, že v čase podania ústavnej sťažnosti (1. októbra 2020, pozn.) dĺžka trestného konania od vznesenia obvinenia sťažovateľovi (14. marca 2003, pozn.) už dosiahla neakceptovateľných 17 rokov a 6 mesiacov bez ukončenia čo i len prípravného konania (teda bez podania návrhu na obžalobu okresným riaditeľstvom PZ, resp. bez podania samotnej obžaloby okresnou prokuratúrou, pozn.)]. S poukazom na postup (primárne, pozn.) okresného riaditeľstva PZ upriamuje pozornosť najmä na jeho nečinnosť. Argumentuje, že vyšetrovateľ bol v priebehu napadnutého konania (po vznesení obvinenia 14. marca 2003 a následnom vykonaní prvotných procesných úkonov, pozn.) niekoľko rokov absolútne nečinný. Dodal, že aj v ďalšom období sa v trestnom konaní (a to opakovane, pozn.) vyskytli niekoľkomesačné a aj niekoľkoročné obdobia úplnej nečinnosti. Zvlášť k postupu okresnej prokuratúry namietal, že dôsledne neuplatňovala svoje oprávnenia dané jej § 230 Trestného poriadku, že postupovala „len formálne“. Je toho názoru, že nejde o skutkovo a právne náročnú vec, a tiež poukázal na to, že sa aktívne domáhal odstránenia prietahov. Argumentuje, že časové

intervaly medzi jednotlivými procesnými úkonmi boli neúmerne zdĺhavé a v dôsledku dlhotrvajúceho trestného konania je extrémne dlho vystavený jeho negatívnym dôsledkom. Poukázal na to, že sa na všetky nariadené vyšetrovacie úkony vždy riadne a včas dostavil, že si preberal všetky písomnosti, ktoré mu boli doručované. Argumentoval, že iniciatívne upozorňoval konajúce orgány na ich nečinnosť a domáhal sa nápravy, teda ich konania bez priet'ahov.

III.

Vyjadrenia okresného riaditeľ'stva PZ, okresnej prokuratúry a prehľad procesných úkonov

III.1. Vyjadrenie okresného riaditeľ'stva PZ:

8. Okresné riaditeľ'stvo PZ (resp. v jeho mene Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Krajské riaditeľ'stvo PZ v Bratislave, pozn.) vo svojom vyjadrení KRPZ-BA-VO-4/2024-PZ doručenom ústavnému súdu 15. marca 2024 (v rámci ktorého uviedlo aj pomerne podrobný popis úkonov vykonaných v priebehu napadnutého konania, pozn.) s poukazom na vykonané úkony prípravného konania v podstatnom argumentovalo tým, že vyšetrovaná trestná vec bola právne zložitá, vystupovalo v rámci nej veľa poškodených a zároveň niektorí svedkovia svojím správaním bezdôvodne sťažili priebeh vykonávania vyšetrovacích úkonov. Ďalej poukázalo na to, že obvinené osoby niekoľkokrát využili svoje právo na zvolenie si a následné odvolanie obhajcu, čo malo za následok sťaženie priebehu konania (pretože takmer každý novozvolený obhajca vykonal nazretie do spisu, čo vzhľadom na jeho rozsiahlosť a nutnosť jeho prípravy nebolo jednoduché zabezpečiť, ako aj s poukazom na to, že nie vždy mal vyšetrovateľ k dispozícii originál vyšetrovacieho spisu, pozn.). Uviedlo, že namietané obdobia nečinnosti nevznikli výhradne v dôsledku nečinnosti konkrétneho vyšetrovateľa, ale došlo k nim najmä z dôvodu množstva poškodených osôb (pričom veľa z týchto poškodených nemalo trvalé bydlisko v meste ██████████, čím bolo sťažené plánovanie úkonov a bolo nutné zasielať dožiadania na vykonanie procesných úkonov, pozn.). Priet'ahy vznikli aj v dôsledku neodôvodneného a neospravedlneného nedostavovania sa na procesné úkony osobami, proti ktorým sa trestné konanie viedlo, ako aj z dôvodu nezastihnutia a nedostavovania sa svedkov. Poukázalo na to, že z obsahu spisu jednoznačne vyplýva, že vo veci bolo vykonaných množstvo úkonov (pričom mnohé z nich boli vykonané v rámci dožiadania, pozn.). Bolo tiež poukázané na to, že od 1. decembra 2015 do 9. decembra 2015 boli vykonané záverečné preštudovania spisového materiálu so všetkými (67-mimi, pozn.) oprávnenými osobami, následne bol spisový materiál zaslaný na základe žiadosti na účel vykonania previerky okresnej prokuratúry. Po jeho vrátení s pokynom okresného prokurátora na vypočutie svedka bolo konanie od 15. decembra 2015 až do 28. augusta 2019 (kedy bol uvedený svedok vypočutý, pozn.) prerušené. Spisový materiál bol 26. apríla 2022 zaslaný okresnej prokuratúre, ktorá trestné stíhanie zastavila. Z vyjadrenia tiež vyplýva, že v priebehu vyšetrovania bolo vo veci činných celkom 5 vyšetrovateľ'ov. Podľa jeho názoru v napadnutom konaní dokazovanie vykonával plynulo a vždy v súlade s pokynmi dozorujúceho prokurátora tak, aby bol riadne zistený skutkový stav veci.

III.2. Vyjadrenie okresnej prokuratúry:

9. Okresná prokuratúra [resp. v jej mene Generálna prokuratúra Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“), pozn.] vo svojom vyjadrení sp. zn. 2 GÚp 17/24/1000-5 doručenom

ústavnému súdu 26. marca 2024 v podstatnom uviedla, že sťažovateľovi bolo vyšetrovateľom vznesené 14. marca 2003 obvinenie za pokračovací trestný čin podvodu podľa § 250 ods. 1 a ods. 3 písm. b) Trestného zákona sčasti dokonaného a sčasti v štádiu pokusu podľa § 8 ods. 1 Trestného zákona a formou spolupáchateľstva podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona a 27. októbra 2003 mu bolo tiež vznesené obvinenie za pokračovací trestný čin falšovania a pozmeňovania verejnej listiny, úradnej pečate a úradnej uzávery podľa § 176 ods. 1 a ods. 2 písm. b) Trestného zákona sčasti v štádiu pokusu podľa § 8 ods. 1 Trestného zákona a formou spolupáchateľstva podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona. Okresná prokuratúra argumentovala, že obvinenou z tejto trestnej činnosti bola neskôr aj druhá osoba a počet poškodených bol postupne ustálený na počte 66 osôb. Dozor nad dodržiavaním zákonnosti v prípravnom konaní vykonávali viacerí prokurátori okresnej prokuratúry (pod sp. zn. 2 Pv 731/02, sp. zn. 2 Pv 177/1101, sp. zn. 2 Pv 85/15/1101 a naposledy pod sp. zn. 2 Pv 58/20/1101) a trestné stíhanie oboch obvinených bolo uznesením okresnej prokuratúry z 21. júna 2022 (právoplatným 27. júla 2023, pozn.) zastavené podľa § 215 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku, pretože zanikla trestnosť činu. Dodala, že z jeho odôvodnenia okrem iného vyplýva, že trestné stíhanie bolo objektívne vedené extrémne dlho, pričom na základe judikatúry najvyšších súdov zmluvných štátov dohovoru sa v týchto štátoch vyvodzujú z prekročenia primeranej lehoty konania dôsledky pre stanovenie miernejšej trestnej sankcie a vo výnimočných prípadoch aj možnosť zastavenia trestného stíhania. Práve aj neprímeraná dĺžka prípravného konania viedla okresnú prokuratúru k zastaveniu trestného stíhania. K predmetu konania poukázala na väčšiu skutkovú a právnu náročnosť veci a tiež na to, že plynulosť prípravného konania spočiatku ovplyvnila neprítomnosť spoluobvineného. Uviedla, že procesné úkony do roku 2015 smerovali k vykonaniu výsluchov všetkých poškodených, svedkov a k zabezpečeniu znaleckého dokazovania. Tiež poukázala na to, že trestné stíhanie bolo v období od 15. decembra 2015 do 28. augusta 2019 prerušené z dôvodu pátrania po svedkovi, ktorého bolo potrebné na základe pokynu okresnej prokuratúry vypočuť. Po pokračovaní v trestnom stíhaní bol tento svedok vypočutý, rovnako boli vypočuté aj dve znalkyne a po predložení vyšetrovacieho spisu 26. apríla 2022 okresnej prokuratúre bolo v júni 2022 trestné stíhanie ukončené. Uviedla, že prvok zložitosti veci spočiatku síce ovplyvňoval trvanie prípravného konania, plynutím času však stratil na svojej intenzite. K správaniu sťažovateľa zhodnotila, že sa trestnému stíhaniu síce nevyhýbal a s orgánmi činnými v trestnom konaní spolupracoval, na druhej strane však poukázala na to, že po dlhý čas nejavil o priebeh prípravného konania žiaden aktívny záujem, resp. neuplatňoval svoje procesné práva. K postupu okresnej prokuratúry argumentovala tým, že dozor nad dodržiavaním zákonnosti v prípravnom konaní realizovali viacerí prokurátori, ktorí v rámci neho uložili vyšetrovateľom desiatky pokynov [podľa § 230 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, pozn.], pravidelne od nich žiadali správy o stave konania a vykonali množstvo previerok vyšetrovacieho spisu. Tiež zrušovali nezákonné a neopodstatnené rozhodnutia a v jednom prípade odňali vec vyšetrovateľovi. Dodala, že vyšetrovateľ bol tiež opakovane upozorňovaný na prieťahy v prípravnom konaní. Argumentovala aj tým, že plynulosť prípravného konania (primárne pokiaľ ide o výsluchy svedkov, pozn.) v rozhodnom období negatívne ovplyvnila aj situácia v súvislosti s pandemiou COVID-19. Skonštatovala, že napriek všetkému uvedenému prípravné konanie trvalo neprímerane dlhú dobu, došlo v tejto trestnej veci k prieťahom vo vyšetrovaní, na čo prihliadla aj okresná prokuratúra, ktorá trestné stíhanie sťažovateľa zastavila (ide o určitú formu kompenzácie za prieťahy v trestnom konaní).

III.3. Prehľad procesných úkonov:

10. K priebehu napadnutých konaní, ako vyplývajú z obsahu predložených vyjadrení orgánov činných v trestnom konaní, ústavný súd uvádza, že s poukazom na ich celkovú dĺžku, ktorá od vznesenia obvinenia sťažovateľovi 14. marca 2003 (a jeho následného rozšírenia 27. októbra 2003, pozn.) až do zastavenia trestného stíhania sťažovateľa [uznesením okresnej prokuratúry z 21. júna 2022 (právoplatným 27. júla 2023, pozn.)] predstavovala neúmerných 20 rokov, nepovažoval za účelné na tomto mieste dopodrobna rozvádzať jednotlivé úkony okresného riaditeľstva PZ a okresnej prokuratúry v ňom vykonané. Je však možné ako podstatné uviesť, že vo veci bolo vykonaných celkovo približne 60 výsluchov (výsluchy sťažovateľa a ďalšieho obvineného, výsluchy svedkov a znalcov, pozn.). Tiež boli zabezpečené odborné vyjadrenie a znalecký posudok. K priebehu napadnutých konaní je možné v podstatnom ďalej uviesť, že vyšetrovateľ uznesením ČVS: OÚV-1237/2002 zo 17. apríla 2003 podľa § 163 ods. 1 Trestného poriadku začal stíhať ako obvineného aj druhú osobu, a to [REDAKOVANÉ] (za pokračovací trestný čin podvodu spáchaný formou spolupáchateľstva podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona k § 250 ods. 1 a 3 Trestného zákona a pre trestný čin podvodu spolupáchateľstvom v štádiu pokusu podľa § 9 ods. 2 trestného zákona k § 8 ods. 1 Trestného zákona k § 250 ods. 1 a 3 Trestného zákona, pozn.). Vyšetrovateľ uznesením ČVS: OÚV-1237/2002 z 30. apríla 2003 trestné stíhanie (proti obom obvineným, pozn.) prerušil (pretože nebolo možné pre neprítomnosť obvineného [REDAKOVANÉ] vec náležite objasniť, pozn.), pričom predmetné uznesenie bolo ako neopodstatnené zrušené uznesením okresnej prokuratúry č. k. 2 Pv 731/02-30 z 23. mája 2003 (a v prípise č. k. 2 Pv 731/02-33 z 23. mája 2003 okresný prokurátor uložil vyšetrovateľovi ďalšie pokyny vo veci, pozn.). Uznesením vyšetrovateľa ČVS: OÚV-1237/2002 z 27. októbra 2003 bolo voči obom obvineným opätovne začaté trestné stíhanie. Okresná prokuratúra uznesením č. k. 2 Pv 731/02-88 z 18. mája 2009 zrušila ako nezákonné uznesenie vyšetrovateľa ČVS: OÚV-1237/2003 Sv zo 16. marca 2004 (ktorým vyšetrovateľ pribral do konania znalcov na vyšetrenie duševného stavu sťažovateľa, pozn.), zároveň v prípise č. k. 2 Pv 731/02-89 z 18. mája 2009 konštatovala zistenie značných prietáhov vo vyšetrovaní a neúplnosť spisového materiálu, až nakoniec uznesením č. k. 2 Pv 731/02-96 z 13. januára 2010 odňala vyšetrovací spis aktuálnemu vyšetrovateľovi. Prietahy vo vyšetrovaní boli zo strany okresnej prokuratúry vyšetrovateľovi vytknuté aj v správe č. k. 2 Pv 177/10-27 z 21. októbra 2011 a v správe č. k. 2 Pv 177/10-35 zo 4. februára 2013 vytýka vyšetrovateľovi nesplnenie už predtým uložených úloh. Zároveň z obsahu procesných úkonov vyplýva, že zo strany okresnej prokuratúry boli podávané (2-krát – 4. septembra 2014 a 2. novembra 2015, pozn.) urgencie na splnenie uložených pokynov. Vyšetrovateľ uznesením ČVS: ORP-1237/1-VYS-B1-2002Na zo 14. decembra 2015 [podľa § 228 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku, pozn.] prerušil trestné stíhanie (pretože pre neprítomnosť svedkov nebolo možné vec náležite objasniť, pozn.), a to až do 28. augusta 2019 (počas prerušenia konania boli vyšetrovateľom v 3-mesačných intervaloch poskytované správy na okresnú prokuratúru, pozn.). Uznesením vyšetrovateľa ČVS: ORP-1237/1-VYS-B1-2002Na z 28. augusta 2019 bolo po vypátraní svedka [REDAKOVANÉ] rozhodnuté o pokračovaní v trestnom stíhaní. Uznesením okresnej prokuratúry z 21. júna 2022 (právoplatným 27. júla 2023, pozn.) bolo následne trestné stíhanie zastavené.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, pretože na základe obsahu ústavnej sťažnosti, predloženého spisového materiálu (už v štádiu predbežného prerokovania veci, pozn.) a vyjadrení účastníkov konania je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

12. Podstata argumentácie sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného riaditeľstva PZ a okresnej prokuratúry v ich napadnutých konaniach je založená na tvrdení o nehospodárnosti a neefektívnosti ich vedenia, ako aj o ich extrémnej dĺžke.

IV.1. K namietanému porušeniu práva na konanie bez zbytočných prietáhov postupom okresného riaditeľstva PZ a okresnej prokuratúry v napadnutých konaniach:

13. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (I. ÚS 519/2023). Vo všeobecnosti platí, že účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v trestnom konaní prípravnom je na rozdiel od trestného konania súdneho odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba stíhaná na základe uznesenia o vznesení obvinenia. Jej právna neistota sa týka toho, či vyšetrovateľ navrhne podanie obžaloby alebo v súvislosti od výsledkov dokazovania navrhne iný spôsob konečného rozhodnutia (napríklad zastavenie trestného stíhania, pozn.).

14. Je tiež základnou povinnosťou orgánov činných v trestnom konaní zabezpečiť taký procesný postup v prípravnom trestnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, v ktorom sa nachádza osoba obvinená z trestného činu. Zároveň z § 2 ods. 6 Trestného poriadku okrem iného vyplýva, že ak tento zákon neustanovuje inak, orgány činné v trestnom konaní konajú z úradnej povinnosti. Podľa § 2 ods. 10 Trestného poriadku orgány činné v trestnom konaní postupujú tak, aby bol zistený skutkový stav veci, o ktorom nie sú dôvodné pochybnosti, a to v rozsahu nevyhnutnom na ich rozhodnutie. Dôkazy obstarávajú z úradnej povinnosti. S rovnakou starostlivosťou objasňujú okolnosti svedčiace proti obvinenému, ako aj okolnosti, ktoré svedčia v jeho prospech, a v oboch smeroch vykonávajú dôkazy tak, aby umožnili súdu spravodlivé rozhodnutie. Úlohou ústavného súdu bolo preto posúdiť, či v napadnutých konaniach došlo v dôsledku neprimeraného postupu zo strany okresného riaditeľstva PZ a okresnej prokuratúry k vzniku prietáhov. Teda či ich vznik bol spôsobený primárne v dôsledku nečinnosti, neefektívnej alebo nesústreďenej činnosti orgánov činných v trestnom konaní, prípadne či sa na ich vzniku podieľal aj samotný sťažovateľ, a tiež to, aký vplyv na ich priebeh mala povaha trestnej veci.

15. Pokiaľ ide o posúdenie kritéria právna a skutková zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že v prejednanom prípade je bezpochyby potrebné pripustiť istú mieru väčšej zložitosti, resp. náročnosti veci, a to aj vzhľadom na potrebu vykonania značného množstva procesných úkonov

(primárne s poukazom na nutnosť vypočítania pomerne veľkého počtu svedkov/poškodených, pozn.), ako aj s prihliadnutím na potrebu predloženia odborného vyjadrenia a vykonanie znaleckého dokazovania. Na druhej strane však s poukazom na celkovú dĺžku prípravného konania (v trvaní v zásade 20 rokov, pozn.) a navyše s prihliadnutím na spôsob jeho ukončenia (keď k zastaveniu trestného stíhania došlo, lebo zanikla trestnosť činu, pozn.) ani táto okolnosť už sama osebe nie je podľa ústavného súdu spôsobilá ospravedlniť vznik priesťahov a celkovo tak jednoznačne neprimeranú a neakceptovateľnú dĺžku prípravného konania.

16. V rámci posudzovania ďalšieho kritéria, a to správania sťažovateľa, ústavný súd na základe predložených vyjadrení orgánov činných v trestnom konaní dospel k záveru, že na strane sťažovateľa nevzhladol také zásadné skutočnosti spočívajúce v jeho konaní (primárne s poukazom na celkovú dĺžku prípravného konania v tejto veci, pozn.), ktoré by mali za následok (v rozhodujúcej miere, pozn.) vznik, resp. spôsobenie priesťahov a v tom ohľade nemožnosť ukončiť čo i len prípravné konanie pred samotným zánikom trestnosti činu. Na tomto mieste zároveň poukazuje na to, že aj ak by zo strany sťažovateľa orgány činné v trestnom konaní identifikovali v danej veci konanie, ktoré by malo za následok možnosť eventuálneho neprimeraného predĺženia vyšetrovania, mali dostatočný časový priestor v rámci vyšetrovania uplatniť efektívne prostriedky trestného práva na účel riadneho a včasného vykonania potrebných úkonov. Navyše, ústavný súd pripomína, že aj zo samotných vyjadrení vyplýva, že nie primárne neprítomnosť a nemožnosť vypočítania sťažovateľa (ale iného svedka, pozn.) mala v značnej miere za následok predĺženie napadnutých konaní. Ani uvedené kritérium tak (opäť s poukazom celkovú dĺžku prípravného konania a na spôsob jeho ukončenia – zánik trestnosti činu, pozn.) nie je v okolnostiach tejto veci spôsobilé zbaviť okresné riaditeľstvo PZ, ako ani okresnú prokuratúru zodpovednosti za vznik priesťahov.

17. Tretím hodnotiacim kritériom je postup okresného riaditeľstva PZ a tiež okresnej prokuratúry v ich napadnutých konaniach. K tomu je potrebné v prvom rade opakovane skonštatovať, že už samotnú skutočnosť, že orgány činné v trestnom konaní v tejto veci ani počas obdobia približne 20 rokov od vznesenia obvinenia sťažovateľovi nedokázali prípravné konanie ukončiť (podaním obžaloby okresnou prokuratúrou, pozn.), že v dôsledku ich postupu trestná vec dospela až do štádia zániku trestnosti činu, zo spáchania ktorého bol sťažovateľ obvinený, je možné bezpochyby považovať za stav nezlučiteľný s obsahom práva na konanie bez zbytočných priesťahov. To nakoniec konštatovala aj generálna prokuratúra v predložennom vyjadrení.

18. Vzhľadom na celkovú dĺžku napadnutého konania ústavný súd na tomto mieste nebude dopodrobna rozoberať svoj postup (ktorý je nakoniec zrejmý už aj z obsahu bodu 10 tohto nálezu, pozn.). V postupe (primárne, pozn.) okresného riaditeľstva PZ v jeho napadnutom konaní ústavný súd po zhodnotení jeho priebehu identifikoval jednak jeho nečinnosť, no zároveň aj jeho nesústreďený postup (keď okresná prokuratúra ako neopodstatnené uznesením č. k. 2 Pv 731/02-30 z 23. mája 2003 zrušila jeho uznesenie ČVS: OÚV-1237/2002 z 30. apríla 2003 o prerušení trestného stíhania a tiež uznesením č. k. 2 Pv 731/02-88 z 18. mája 2009 zrušila ako nezákonné aj jeho uznesenie ČVS: OÚV-1237/2003 Sv zo 16. marca 2004, pozn.) a najmä neefektívny postup (s prihliadnutím na to, že napriek pomerne značnému množstvu vykonaných úkonov vec nedospela do štádia podania obžaloby, pozn.). V tejto súvislosti ústavný súd zdôrazňuje, že postup spočívajúci len v samotnom vykonaní rôznych úkonov (bez ohľadu na ich počet, pozn.), ktoré však nevedú k meritérnemu ukončeniu veci, nie je možné považovať za postup efektívny, sledujúci odstránenie

stavu právnej neistoty (m. m. I. ÚS 109/2021). Zároveň ústavný súd poukazuje na to, že samotná okresná prokuratúra vo svojich prípisoch z 18. mája 2009 konštatovala zistenie značných prietáhov vo vyšetrovaní a neúplnosť spisového materiálu, až nakoniec uznesením č. k. 2 Pv 731/02-96 z 13. januára 2010 odňala vyšetrovací spis vyšetrovateľovi. Prietahy vo vyšetrovaní, resp. nesplnenie uložených úloh boli zo strany okresnej prokuratúry vyšetrovateľovi vytknuté aj 21. októbra 2011, 4. februára 2013 a 4. septembra 2014 a 2. novembra 2015, okresná prokuratúra urgovala splnenie uložených pokynov.

18.1. Ústavný súd zároveň vo vzťahu k vyjadreniu okresného riaditeľstva PZ, že v napadnutom konaní dokazovanie vykonávalo plynulo a riadne vo veci konalo (bez zbytočných prietáhov, pozn.), uvádza, že s týmto jeho tvrdením sa zásadne nestotožňuje. Ako bolo uvedené, samotnou okresnou prokuratúrou mu bolo, a to opakovane vytykané nesplnenie uložených pokynov, vznik prietáhov a boli podávané urgencie na účel riadneho postupu. Navyše, dôkazom jeho neadekvátneho postupu je samotné zastavenie trestného stíhania sťažovateľa v dôsledku zániku trestnosti činu.

19. Podobne ústavný súd musí konštatovať prietahy aj vo vzťahu k postupu okresnej prokuratúry. V tomto prípade dospel k záveru, že ani okresná prokuratúra svojím postupom v rámci dozoru v prípravnom konaní nepostupovala primárne dostatočne efektívne, aby svojou činnosťou aj reálne dopomohla zabezpečiť priebeh prípravného konania bez zbytočných prietáhov. Je síce potrebné pripustiť, že opakovane upozorňovala vyšetrovateľa na vzniknuté prietahy a tiež ho vyzývala na dodatočné splnenie povinností mu uložených, avšak je nutné skonštatovať (s prihliadnutím na celkové trvanie prípravného konania a najmä s poukazom na jeho ukončenie v dôsledku zániku trestnosti činu, pozn.), že svojím postupom a uplatňovaním svojich právomocí v prípravnom konaní ani okresná prokuratúra nezabezpečila dosiahnutie účelu prípravného konania, resp. nezabezpečila jeho zavŕšenie podaním obžaloby na súde. To pripustila aj v podanom vyjadrení. V dôsledku toho je možné uzavrieť, že aj okresná prokuratúra sa tak svojím postupom tiež nezanedbateľným spôsobom zaslúžila o vznik prietáhov v napadnutom konaní.

20. Po zhodnotení všetkých okolností prípadu preto ústavný súd dospel v danej veci k jednoznačnému záveru, že napadnuté konania trpia prietahmi. Prietahy idú primárne na vrub postupu okresného riaditeľstva PZ a tiež aj okresnej prokuratúry, ktorá vykonávala dozor nad priebehom tohto prípravného trestného konania. V prípade okresného riaditeľstva PZ jednak v dôsledku jeho nečinnosti a nesústredenej činnosti, no najmä s poukazom na jeho neefektívnu činnosť spočívajúcu v neefektívnom postupe pri vykonávaní úkonov prípravného konania. Zároveň aj okresná prokuratúra ako dozorujúci orgán svoje oprávnenia nevyužívala dostatočne efektívne, a tým v napadnutom konaní nepostupovala v intenciách čo najrýchlejšieho ukončenia prípravného konania zavŕšeného podaním obžaloby na súde. Ústavný súd preto opakovane zdôrazňuje, že samotnú skutočnosť, že celková dĺžka prípravného konania bola v trvaní v zásade 20 rokov (navyše s následkom ukončenia veci v dôsledku zániku trestnosti činu, pozn.), je možné bezpochyby považovať za stav nezlučiteľný s obsahom práva na konanie bez zbytočných prietáhov.

21. Vzhľadom na uvedené preto ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného riaditeľstva PZ a tiež aj okresnej prokuratúry v ich napadnutých konaniach bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

IV.2. K namietanému porušeniu práva na účinný opravný prostriedok postupom okresného riaditeľstva PZ a okresnej prokuratúry v napadnutých konaniach:

22. Pokiaľ ide o namietané porušenie práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru (v spojení s čl. 6 ods. 1 dohovoru, pozn.) postupom okresného riaditeľstva PZ a okresnej prokuratúry, ústavný súd dáva do pozornosti, že podľa doterajšej judikatúry ústavného súdu z čl. 13 dohovoru vyplýva pre fyzické osoby a právnické osoby procesné právo akcesorickej povahy mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom v prípade porušenia ostatných ľudských práv chránených dohovorom.

23. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že sťažovateľ mal toto právo vo svojej dispozícii a aj ho využil, keď proti nečinnosti orgánov činných v trestnom konaní podal ústavnú sťažnosť, pričom zo strany ústavného súdu bola poskytnutá ochrana jeho právu (na prejednanie veci v primeranej lehote, pozn.), ktorého porušenie namietal. Konštatuje preto, že v predmetnej veci nezistil súvislosť medzi namietaným porušením čl. 13 dohovoru, ktorý upravuje právo na účinný prostriedok nápravy, a postupom okresného riaditeľstva PZ a okresnej prokuratúry v ich napadnutých konaniach, a preto tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadosťučinenie

24. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti navrhol, aby ústavný súd po prijatí rozhodnutia o porušení namietaných práv prikázal okresnému riaditeľstvu PZ a okresnej prokuratúre konať bez prieťahov. Vzhľadom na skutočnosť, že v čase rozhodovania o tejto ústavnej sťažnosti už bolo vydané uznesenie okresnej prokuratúry z 21. júna 2022 o zastavení trestného stíhania sťažovateľa (ktoré nadobudlo právoplatnosť 27. júla 2023, pozn.), tejto požiadavke sťažovateľa už nebolo možné vyhovieť (bod 4 výroku nálezu).

25. Keďže ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru bolo porušené, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Sťažovateľ požadoval priznanie zadosťučinenia vo výške 35 000 eur samostatne zo strany okresného riaditeľstva aj okresnej prokuratúry, čo odôvodňoval poukazom na celkovú extrémnu dĺžku napadnutých konaní a na opakovanú nečinnosť, ako aj neefektívnu činnosť orgánov činných v trestnom konaní. Tiež poukázal na predmet konania, teda že v danom prípade prebiehalo len prípravné konanie.

26. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (III. ÚS 103/2018). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia, pričom pri jeho určení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

27. Pri ustálení sumy finančného zadost'učinenia ústavný súd prihliadal na tieto základné okolnosti. Prvou je zohľadnenie celkovej dĺžky napadnutých konaní, ktorá od vznesenia obvinenia sťažovateľovi (14. marca 2003, pozn.) až do zastavenia trestného stíhania sťažovateľa (uznesením okresnej prokuratúry z 21. júna 2022 – právoplatným 27. júla 2023, pozn.) predstavovala neúmerných 20 rokov. Zároveň však bolo prihliadnuté aj na okolnosti danej veci, a to že trestné stíhanie proti sťažovateľovi bolo v konečnom dôsledku (práve z dôvodu zdĺhavého priebehu napadnutých konaní, pozn.) zastavené, a to lebo zanikla trestnosť činu. Zohľadniac uvedené, ako aj skutočnosť, že stav právnej neistoty sťažovateľa už teda netrvá, ústavný súd rozhodol o priznaní finančného zadost'učinenia sťažovateľovi spolu v sume 10 000 eur, pričom jej úhradu sťažovateľovi rozdelil rovnakým dielom medzi orgány činné v trestnom konaní, ktoré sa prierahov dopustili (teda v sume 5 000 eur vo vzťahu k okresnému riaditeľstvu PZ a v sume 5 000 eur vo vzťahu k okresnej prokuratúre, pozn.) (bod 2 výroku nálezu).

28. Ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde nevyhovел tej časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ žiadal priznať finančné zadost'učinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 4 výroku nálezu).

VI. Trovy konania

29. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 450,29 eur (bod 3 výroku nálezu).

30. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [(ďalej len „vyhláška“); § 11 ods. 3, § 13a, § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2020 je 177 eur a hodnota režijného paušálu je 10,62 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2020 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti). Celkovo sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov v sume 375,24 eur. Priznanú odmenu ústavný súd zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), t. j. o sumu 75,05 eur, pretože právna zástupkyňa sťažovateľa je platiteľom DPH (§ 18 ods. 3 vyhlášky).

31. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresné riaditeľstvo PZ povinné uhradiť v sume 225,15 eur a okresná prokuratúra je povinná uhradiť v sume 225,14 eur na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenej v záhlaví nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 28. marca 2024

Miloš Mad'ar
predseda senátu